

Toekomstagenda/-menu of toolbox voor Historische Verenigingen/Kringen.

Pitch door Stichting Tussen Vecht en Eem (TVE).

Gepresenteerd op 7 oktober 2025 tijdens de Faro-initiatievenavond in Utrecht. Bijgewerkt 10102025

Er zijn ruim 500 Historische Verenigingen/Kringen (HVK's) met in totaal vele tienduizenden leden.

Allemaal organisaties van vrijwilligers.

Nogal wat HVK's hebben het moeilijk. Ze vergrijzen, bestuursfuncties zijn lastig in te vullen, jonge aanwas stagneert. Hun uiteindelijke verdwijnen ligt op de loer.

Zonder vernieuwing dreigen collecties en het collectieve geheugen over de lokale cultuurgeschiedenis te verdwijnen. Dat zou een grote aderlating voor het lokale bestuur en samenleving betekenen. Zonde, want juist deze lokale kennis helpt enorm bij ruimtelijke ontwikkeling, bij het geschiedenisonderwijs en de burgerschapsvorming op scholen, en bij programma's voor zingeving en verbondenheid. Ook zonde, omdat de maatschappelijke belangstelling voor identiteit, herkomst en lokale geschiedenis juist toeneemt.

Ons projectinitiatief is het ontwikkelen van een **Toekomstagenda voor Historische Verenigingen en Kringen**. Eigenlijk is het meer een Toekomstmenu, of een toolbox.

Een duurzame Toekomstagenda opdat burgers en erfgoedgemeenschappen niet alleen actief betrokken blijven bij de omgang met erfgoed, maar opdat ze ook nieuwe rollen oppakken. Nieuw elan dus. Wat er, mede toe moet leiden dat ook jonge aanwas het belang ziet en het leuk en interessant vindt om te participeren. Bottom up dus.

Zeggenschap van burgers over hun erfgoed is het kernidee van Faro.

Om het cruciale belang van vrijwilligers te benadrukken is 2026 door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het Internationale Jaar van de Vrijwilliger voor Duurzame Ontwikkeling. Dat is 25 jaar na de eerste keer en 55 jaar sinds de oprichting van UN Volunteers.

Voor deze pitch benadrukken we kort 4 elementen uit ons projectinitiatief.

1. **Bewustwording** bij de HVK's van wat ze aan kennis in huis hebben. Bewustwording ook hoe ze kunnen voortbestaan, hoe de samenleving verandert, hoe ze daarop kunnen inhaken en wat ze daaraan kunnen bijdragen door zich in te leven in de werelden van hun leden, bezoekers, inwoners, hun diversiteit, overheid. Vraag hen naar hun eigen interesses, hun hobby's, naar wat ze niet zouden willen missen in hun buurt. Vraag jongere generaties niet om vrijwilligerswerk want dat vinden ze suf, iets voor hun ouders. Vraag hen liever wat hen bezighoudt, of wat ze doen met vrienden, kennissen, in de buurt. Denk aan leegstaande kerken afbreken of herbestemmen. Trapveldjes, clubgebouwtjes, monumenten, dierbare gebouwen, vraag hoe erfgoed hun dorp of wijk aantrekkelijk houdt en de identiteit bepaalt.
2. Faciliteren van **versterken van regionale** (en landelijke) **samenwerking** tussen HVK's onderling. Uitwisseling van kennis, werkwijze, ideeën, andere manieren van inzet, dilemma's en best practices. En koppel dat aan borging van die kennis en ervaring. Versterken ook van de samenwerking met erfgoedprofessionals, gemeenten, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. Natuurlijk maken we daarbij gebruik van bestaande onderzoeken rond vrijwilligers in de erfgoedsector. Om dwarsverbanden te realiseren, denk bijvoorbeeld aan organisatorische of inhoudelijke werkgroepen.
3. **Aansluiten bij veranderingen in de samenleving.** Onderwijsprogramma's veranderen, burgerschapsvorming, rol gemeenten, erfgoedambtenaren en lokale politieke partijen. Door de nieuwe Omgevingswet kunnen HVK's actief invloed uitoefenen op de toekomst van hun gebied. Hoe maken we HVK's zich hiervan bewust? Hoe kunnen ze hun rol verbreden van bewaarders van erfgoed naar actieve maatschappelijke partners? Hoe kunnen ze erfgoed gebruiken als verbinder tussen generaties en als bron van maatschappelijke veerkracht? Hoe kunnen ze bouwen aan een duurzame erfgoedgemeenschap waarin vrijwilligers, burgers, professionals, overheden en maatschappelijke organisaties samen optrekken? Denk aan cultuurhistorische gesprekstafels of aan startnotities in een vroeg stadium als de gemeente in een dorp of wijk veranderingen wil aanbrengen.
4. We realiseren deze Toekomstagenda/-menu of toolbox via een **digitaal Platform** voor HVK's. En via fysieke netwerk- en informatiebijeenkomsten, cursussen, trainingen, en excursies. Daardoor kunnen ze structureel vooruitgang boeken. HVK's als motor voor verandering.

Toolbox voor de toekomst

van historische kringen en verenigingen

(eigen) bewustwording en voortbestaan?

veranderende context/omgeving!

Stichting Tussen Vecht en Eem
7 oktober 2025

Om te zien of we op de goede weg zitten gaan we 3 pilots uitvoeren. Eentje over samenwerking met onderwijs, gemeenten en maatschappelijke organisaties. Een tweede over burgerschapsvorming en hoe burgers actief te krijgen en te houden. Een derde moet nog nader ingevuld worden. Denk bijvoorbeeld aan nieuwe doelgroepen zoals nieuwe Nederlanders met hun eigen geschiedenissen via oral history of via hun tijdschriften.

Hoewel we nog nauwelijks van start zijn gegaan, kregen we al een zestigtal steunbetuigingen, van HVK's en de erfgoedwereld uit het hele land met de wens om ons te volgen of om mee te denken vanuit hun kennis en ervaringen. Ons initiatief leeft! Regionaal heeft TVE al een startwerkgroep opgetuigd met tiental vertegenwoordigers van lokale organisaties en een erfgoedhuis, nieuwe stappen volgen.

Dit initiatief gaat uit van de vrijwilligersstichting **Tussen Vecht en Eem (TVE)**. TVE, opgericht 1975, is een netwerkorganisatie van een 40-tal lokale en regionale verenigingen en stichtingen op historisch en cultuurhistorisch gebied waarbinnen TVE een coördinerende, een meedenkende en zo nodig een initiërende functie vervult. TVE doet meer: uitgeven regionaal geschiedenis tijdschrift, het (laten) verrichten van historisch onderzoek, het behoud en van cultuurhistorisch erfgoed en de waarden daarvan, het organiseren van Open Dagen en Themadagen, meestal in samenwerking met een van de ledenorganisaties.

TVE/07/10102025 bestuur@tussenvechteneem.nl, M.0626318314, Hetty Laverman Berbé